

УДК 336.71

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Наталія Блащук-Дев'яткіна; Ірина Бацман

Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, Україна

Резюме. Розглянуто підходи до розуміння сутності фінансової безпеки банківської системи держави, яка є однією з ключових компонент економічної системи. Проведено аналіз та упорядковано наукові дослідження, що стосуються розуміння поняття «фінансова безпека банку». Визначено основну мету забезпечення фінансової безпеки банків та структури банківського сектора країни. Прослідковано динаміку змін кількості діючих банків у період з 2019 р. до першого кварталу 2023 року. Досліджено платоспроможність банківських установ протягом досліджуваного періоду. Здійснено оцінювання основних показників діяльності банківського сектора держави та проведено аналіз його сучасного стану, а саме, динаміка доходів та витрат за період з 2019 до 2023 року на підставі офіційних статистичних даних Національного банку України. Оцінено ефективність функціонування банківської системи України за допомогою інтегрального індикатора безпеки банківської системи згідно з рекомендаціями Міністерства економічного розвитку й торгівлі України. Для цього розглянуто й визначено такі розрахункові показники: частка протермінованої заборгованості за кредитами в кредитах, наданих банками резидентами, співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, співвідношення довготермінових кредитів та депозитів, рентабельність активів, співвідношення ліквідних активів до короткотермінових зобов'язань. Після цього здійснено розгляд діапазону межових значень інтегрального індикатора банківської безпеки та співставлено з даними аналізованого періоду. Результати розрахунків дали змогу зробити висновки щодо нинішнього стану фінансової безпеки банківської системи України. Встановлено, що необхідно розробити й упровадити комплекс заходів з метою підвищення загального рівня фінансової безпеки банківської системи. З урахуванням результатів аналізу та розрахунків індикаторів інтегрального показника фінансової безпеки є зрозумілим важливість необхідності впровадження цих заходів для забезпечення стійкості й надійності функціонування банківської системи в цілому.

Ключові слова: фінансова безпека, банківська система, індикатори.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.104

Отримано 05.09.2023

UDC 336.71

FINANCIAL SECURITY OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Natalia Blaschuk-Devyatkina; Iryna Batsman

Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Ukraine

Summary. This study examines approaches to understanding the essence of the financial security of the state's banking system, which is one of the key components of the economic system. The analysis was carried out and scientific research related to the understanding of the concept of «financial security of the bank» was organized. The main goal of ensuring the financial security of banks and the structure of the country's banking sector has been determined. The dynamics of changes in the number of operating

banks in the period from 2019 to the first quarter of 2023 were monitored. The solvency of banking institutions during the studied period was studied. The article evaluates the main indicators of the state's banking sector and analyzes its current state, namely the dynamics of income and expenses, for the period from 2019 to 2023 based on official statistical data of the National Bank of Ukraine. The evaluation of the effectiveness of the functioning of the banking system of Ukraine is given, using the integral indicator of the security of the banking system according to the recommendations of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. For this purpose, the following calculation indicators were considered and determined: the share of overdue loans in loans granted by resident banks, the ratio of bank loans and deposits in foreign currency, the share of foreign capital in the authorized capital of banks, the ratio of long-term loans and deposits, the profitability of assets, the ratio of liquid assets to short-term liabilities. After that, the range of limit values of the integral indicator of banking security was examined and compared with the data of the analyzed period. The results of the calculations made it possible to draw conclusions about the current state of financial security of the banking system of Ukraine. It was determined that it is necessary to develop and implement a set of measures aimed at increasing the overall level of financial security of the banking system. Taking into account the results of the analysis and calculations of the indicators of the integral indicator of financial security, it is clear the importance of the need to implement these measures to ensure the stability and reliability of the functioning of the banking system as a whole.

Key words: financial security, banking system, indicators.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.104

Received 05.09.2023

Постановка проблеми. Основне місце у розвитку держави займає фінансова безпека банківської системи, адже від неї залежить соціально-економічний розвиток країни, зростання інвестицій, фінансів, надання кредитування та фінансова стабільність.

Для забезпечення фінансової безпеки потрібно здійснювати, в першу чергу, оцінювання фінансової безпеки банківської системи та застосовувати різні підходи для визначення її рівня, щоб убезпечити від можливих ризиків для подальшої діяльності банків та його складових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фінансової безпеки банківської системи була завжди актуальною. Даній темі присвячено велику кількість досліджень, серед яких можна назвати таких науковців, як Амосов О., Кравчук Н., Барановський О., Фахівець Л., Хитрін О., Коваленко В., Мордань Є.

Метою статті є вивчення теоретичних питань та оцінювання безпеки банківської системи України.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: дослідити сутність фінансової безпеки банківської системи; проаналізувати стан фінансової безпеки в Україні; визначити інтегральний індикатор безпеки банківської системи та напрямки вдосконалення діяльності банків в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих факторів фінансової безпеки держави є гарантування фінансової безпеки банківської системи. Підвищення безпеки цієї системи є невід'ємною умовою, оскільки це відкриє можливості організувати постійний безперервний рух фінансів, ефективного розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, а також сприятиме поступовому й стабільному зростанню банківських установ.

Для забезпечення безпеки важливим є здійснення аналізу й оцінювання існуючих загроз із кожної функціональної складової та розроблення на їх основі системи протидіючих і застережних заходів [1, с. 99]. Термін «фінансова безпека» визначається по-різному, але вагомих розбіжностей у підходах до трактування поняття не спостерігається. Проте для правильного розуміння варто розглянути декілька із них (табл. 1).

Таблиця 1. Визначення фінансової безпеки банківської системи

<i>Автор</i>	<i>Визначення</i>
Амосов О.	Фінансова безпека – це поняття, що включає комплекс методів, засобів і заходів захисту економічних інтересів держави на макрорівні, корпоративних структур, фінансової діяльності суб'єктів господарювання на макрорівні
Кравчук Н.	Фінансова безпека – захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин, певний рівень фінансової незалежності, стабільності й стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів
Барановський О.	Фінансова безпека комерційного банку – це сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури й перешкодити досягненням банком статутних цілей і стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує
Фахівець Л.	Фінансова безпека банку є динамічною характеристикою елементів, взаємодія яких дозволяє забезпечити його стійкий розвиток і гарантувати захист фінансових інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз як на поточний момент, так і на тривалішу перспективу
Хитрін О.	Фінансова безпека банків – стан, за якого банк виконує свої функції, має всі умови для мінімізації ризиків і загроз, а також потенціал для зростання

Джерело: складено авторами на основі [1, с. 99; 2, с. 244].

Закон України «Про національну безпеку України» трактує визначення національної безпеки таким чином: це – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [3].

З метою чіткого виявлення негативного впливу на банківську систему варто визначити зовнішні та внутрішні загрози. Зовнішні загрози включають: ринкові ризики й глобальні банківські кризи; кризовий стан економіки; політичну нестабільність у державі; військову агресію росії проти України; відсутність або недосконалість основних законодавчих актів; невідповідність між правовою базою й реально існуючою ситуацією; високий рівень інфляції та інфляційні очікування; значні коливання курсу національної валюти відносно інших валют; відсутність стабільності податкової, кредитної та страхової політики; низький рівень довіри до банків тощо [4, с. 674].

До внутрішніх загроз відносяться: недосконалість організації системи фінансового менеджменту в банку; недотримання банком показників ліквідності та встановлених НБУ нормативів; зловживання й некомпетентність службовців банку; слабкість маркетингової політики банку; низький рівень залучення іноземної валюти й готівки в національній валюті, що є в населення, тощо [4, с. 674].

В період з 2019 р. до 2023 р. спостерігається скорочення кількості банків на 10 установ – на 12,8%. Станом на 2023 р. налічується 67 функціонуючих банківських установ, такий спад пов'язаний із військовою агресією росії. З початку 2022 прибутки банків зменшуються і продовження бойових дій в 2023 означає, що без числа антикризових заходів та державної підтримки динаміка кількості банків буде лише йти на спад у зв'язку із банкрутством. На рис. 1 наведена динаміка банків, з якого бачимо кількість діючих банків, у тому числі з іноземним капіталом.

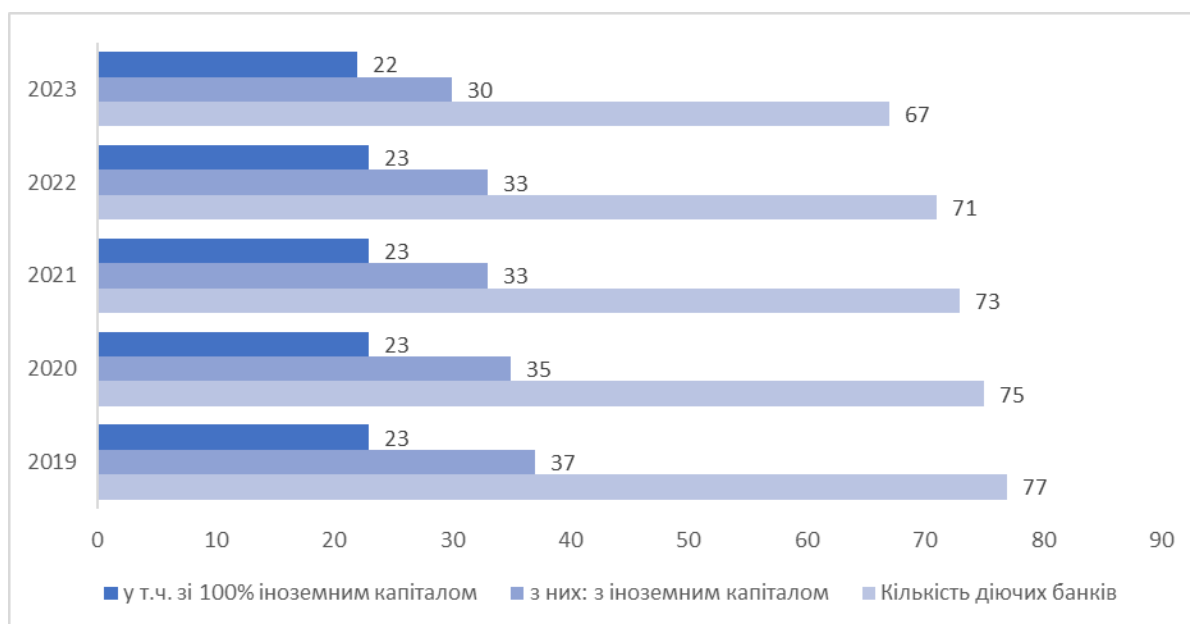

Рисунок 1. Динаміка кількості діючих банків у період з 2019 до I кв. 2023

Джерело: складено авторами на основі [5].

Протягом досліджуваного періоду 10 банківських установ визнані як неплатоспроможні або перебувають на етапі реорганізації чи ліквідації. З огляду на важливий критерій надійності та підтримання стабільного функціонування банківської установи – платоспроможності, вважається доцільним провести аналіз структури банківського сектора України з погляду його платоспроможності (табл. 2).

Таблиця 2. Структура банківського сектора в період з 2019–2022 рр.

	2019	2020	2021	2022
Платоспроможні	75	73	71	67
Зміна	-2	-2	-2	-4
Державні	5	5	4	4
Зміна	0	0	-1	0
Іноземні	20	20	20	16
Зміна	-1	0	0	-4
Приватні	50	48	47	47
Зміна	-1	-2	-1	0

Джерело: складено авторами на основі [6]

У 2022 році кількість банківських установ, які є платоспроможними, складає 67, що на 8 установ, або на 11,9% менше, ніж за період 2019 року, а кількість неплатоспроможних банків зростає до 4 установ [7].

Станом на 01 липня 2023 року лише 8 банків із 65 платоспроможних установ були збитковими із сукупним збитком 112 млн грн.

У першому півріччі 2023 року платоспроможні банки отримали чистий прибуток у розмірі 67,6 млрд грн порівняно з втратою у 4,6 млрд грн зафіксованою протягом аналогічного періоду в минулому році [7]. Головними чинниками прибутковості сектора є зростання процентних доходів (табл. 3). від високоліквідних активів та несуттєві обсяги формування резервів. Операційний дохід банків зріс на 35% р/р.

Таблиця 3. Основні показники діяльності банків України у розрізі доходів 2019–2023рр.

Показники	Січень–грудень 2019		Січень–грудень 2020		Січень–грудень 2021		Січень–грудень 2022		Січень–червень 2023	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
ДОХОДИ	243102	100	250171	100	273863	100	357549	100	209812	100
Процентні доходи	152954	62,9	147743	59,1	168746	61,6	217053	60,7	140945	67,2
Комісійні доходи	62057	25,5	70640	28,2	93162	34,0	85622	23,9	47234	22,5
Результат від переоцінки та операцій купівлі-продажу	16225	6,7	21507	8,6	-77	-0,03	43482	12,2	16296	7,8
Інші операційні доходи	8147	3,4	6813	2,7	7488	2,7	8126	2,3	3439	1,6
Інші доходи	2809	1,2	2705	1,1	3175	1,2	2413	0,7	1164	0,6
Повернення списаних активів	909	0,4	763	0,3	1370	0,5	853	0,2	734	0,3

Джерело: складено авторами на основі [5].

Чистий процентний дохід за перше півріччя 2023 року збільшився на 41% у порівнянні з показником січня–червня 2022 року. Попри збільшення процентних витрат унаслідок підвищення ставок за депозитами, процентні доходи показали значне зростання. Попри певне уповільнення у весняні місяці, зокрема внаслідок зменшення операцій з картками, чистий комісійний дохід зріс на 22% р/р.

Чистий операційний прибуток до відрахувань у резерви в першому півріччі 2023 року зріс на 57% р/р – до 87,4 млрд грн (табл. 4). Темпи відрахувань у резерви пов'язані з втратами від активних операцій, в порівнянні з показниками першого півріччя минулого року зменшилися на 92%. Від початку введення військового стану банківські установи сформувавши резерви під кредити на суму 103 млрд грн.

Таблиця 4. Основні показники діяльності банків України у розрізі витрат 2019–2023 рр.

Показники	Січень–грудень 2019		Січень–грудень 2020		Січень–грудень 2021		Січень–грудень 2022		Січень–червень 2023	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
ВИТРАТИ	184746	100	210445	100	196488	100	335628	100	142164	100
Процентні витрати	74062	40,1	62895	29,9	51097	26,0	65358	19,5	47324	33,3
Комісійні витрати	18096	9,8	24132	11,5	35186	17,9	35449	10,6	21632	15,2
Інші операційні витрати	11790	6,4	16405	7,8	18244	9,3	17875	5,3	9262	6,5
Загальні адміністративні витрати	62936	34,1	69437	33,0	78293	39,8	82434	24,6	43075	30,3
Інші витрати	2379	1,3	2728	1,3	3855	2,0	5951	1,8	3842	2,7
відрахування в резерви	10714	5,8	31037	14,7	3448	1,8	121204	36,1	4595	3,2
Податок на прибуток	4769	2,6	3811	1,8	6364	3,2	7356	2,2	12435	8,7
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	58356		39727		77376		21921		67648	

Джерело: складено авторами на основі [5].

Рентабельність капіталу сектора на 01 липня 2023 року становила 56% порівняно з мінус 4% рік тому. Надходження податку на прибуток за півріччя перевищило відповідний щорічний показник, встановлений історично в найприбутковішому 2021 році.

Динаміку доходів та витрат у банківській діяльності можна відстежити на рис. 2.

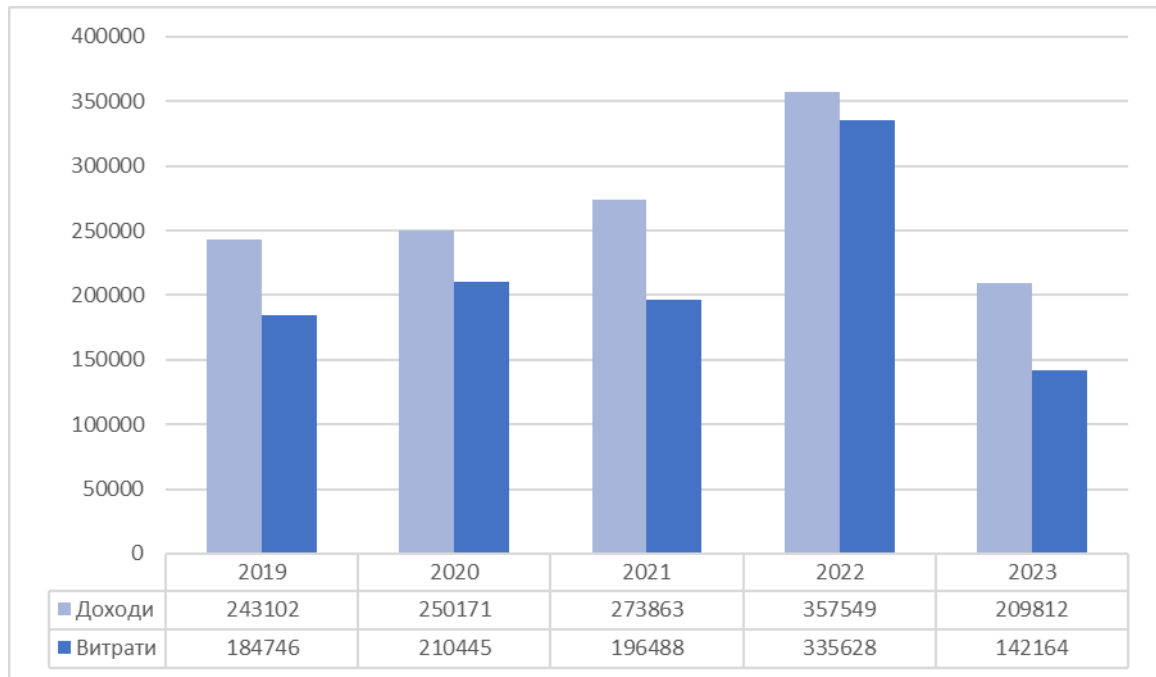

Рисунок 2. Динаміка доходів та витрат банків України за 2019–2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі [5].

За результатами аналізу можна побачити, що з 2019 року й донині простежується збільшення обсягів витрат банків України, що показує збільшення економічної вигоди. Згідно зі статистичними даними 2022 р. був переломним, кількість витрат значно збільшилася, що пов'язано з початком воєнного вторгнення та відповідно змінами в усіх сферах діяльності.

За наказом Міністерства розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України запропоновано підхід до оцінювання фінансової безпеки банківської системи. Згідно з цим затверджено порядок розрахунку індексу банківської безпеки за офіційною методикою, що включає ряд етапів, до яких відносяться: формування множини індикаторів; визначення характеристичних значень індикаторів; нормалізація індикаторів; визначення вагових коефіцієнтів; розрахунок інтегрального індексу [8]. Розрахунок інтегрального індикатора безпеки банківської системи України наведено в табл. 5.

Таблиця 5. Розрахунок інтегрального індикатора безпеки банківської системи України у 2019–2022 рр.

Нормований індикатор	Тип індикатора	Ваговий коефіцієнт	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Частка протермінованої заборгованості за кредитами в кредитах, наданих банками резидентам	В	0,151	0,026	0,034	0,046	0,047

1	2	3	4	5	6	7
Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті	A	0,143	0,887	0,384	0,319	0,194
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків	A	0,137	0,852	0,908	1	0,664
Співвідношення довготермінових кредитів та депозитів	B	0,149	0,17	0,18	0,17	0,17
Рентабельність активів	B	0,15	0,148	0,428	0,184	0,716
Співвідношення ліквідних активів до короткотермінових зобов'язань	A	0,136	0,924	0,813	0,851	0,832
Інтегральний індикатор банківської безпеки			0,450	0,438	0,397	0,422

Джерело: складено авторами на основі [5].

Нормалізоване значення індикатора, включаючи індикатор банківської безпеки, визначає діапазон значень, що відображають його рівень. Цей діапазон коливається від 0 до 1 (або від 0% до 100%) та ділиться на 5 інтервалів. Діапазон значень рівня фінансової безпеки показує такі результати: 0 – абсолютно небезпечний рівень; 0-0,2 – критичний рівень; 0,2-0,4 – небезпечний рівень; 0,4-0,6 – незадовільний рівень; 0,6-0,8 – задовільний рівень; 0,8-1 – оптимальний рівень [8].

За даними аналізованого періоду бачимо (рис. 3), що інтегральний індикатор безпеки банківської системи у 2019, 2020 та 2022 роках становив відповідно 0,450, 0,458 та 0,422 – відноситься до незадовільного рівня. У 2021 році він склав 0,397, що відповідає небезпечному рівню. До проблемних індикаторів протягом аналізованих років належать: частка відтермінованої заборгованості за кредитами в кредитах, наданих банками резидентам; співвідношення довготермінових кредитів та депозитів; рентабельність активів.

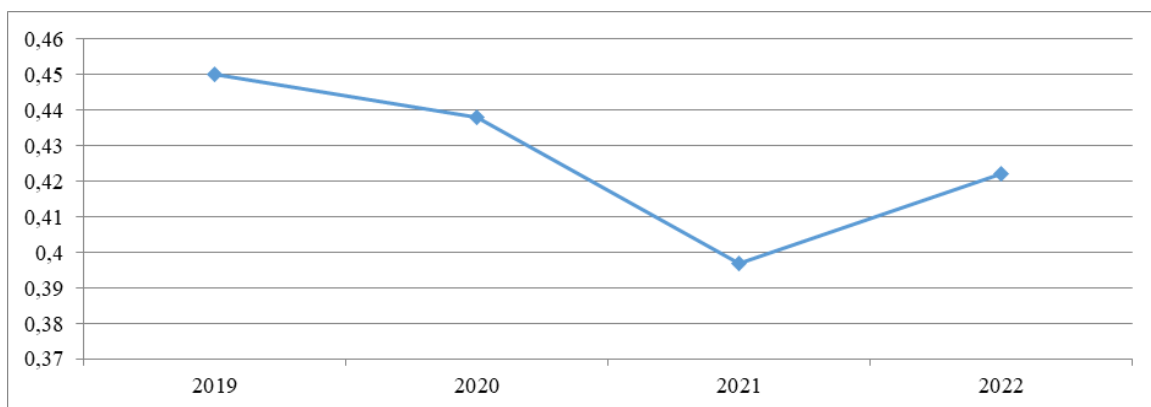

Рисунок 3. Динаміка інтегрального індикатора банківської безпеки України за 2019–2022 рр.

Джерело: складено авторами на основі [5].

Набір показників та індикаторів, які підтвержені результатами аналітичних розрахунків, дозволяють заздалегідь виявити можливі загрози та формувати запобіжні й реагуючі заходи з метою гарантування фінансової безпеки як на макро-, так і на мікроекономічних рівнях.

Межі значень показників фінансової безпеки банків сигналізують про негативні явища, такі, як знецінення банківської системи, стійкості, динамічного зростання та конкурентоспроможності на міжнародних і внутрішніх ринках. Це може призвести до визнання проблемного та неспроможного фінансового стану.

Таким чином, забезпечуючи фінансову безпеку банків під час воєнного стану в Україні, потрібно вносити певні заходи як з боку самих банків, так і за допомогою участі держави, через зміни, що відбуваються на ринку банківських послуг, внаслідок виникнення проблем з ресурсом забезпечення банків, їх фінансової стабільності. Тому сьогодні є потреба в розвитку фінансової безпеки банківського сектора української економіки, та варто зосередитися на вирішенні таких питань, як: регулювання нормативно-правової сфери фінансової безпеки; звертати увагу на деталі загроз, що виникли під час військової агресії росії; переглянути методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки банків; розвинути програми мінімізації ризиків, пов'язані з банківською сферою.

Висновки. Згідно з проведеним дослідженням з питання фінансової безпеки банківської системи України можна зробити кілька важливих висновків, які відображають основні аспекти даної теми. Набір показників та індикаторів є незамінним інструментом для оцінювання фінансової безпеки банківської системи. Показники, які були підтвержені аналітичними розрахунками, дозволяють спостерігати за динамікою ключових показників та передбачити можливі негативні тенденції.

Важливим є можливість виявлення передчасних сигналів про небезпеку для банківської системи. Завдяки індикаторам можна оперативно реагувати на ризики та розробляти ефективні заходи, що допоможуть зберегти стабільність банків.

Надзвичайною загрозою щодо фінансової безпеки банківської системи України виступає військова агресія, що показує можливість загрози банкам у зв'язку зі злочинними доходами та фінансуванню тероризму.

Результати дослідження фінансової безпеки банківської системи України свідчать про необхідність постійного моніторингу та аналізу стану банківської системи з метою забезпечення її стабільності й ефективності.

Conclusions. The research on the financial security of Ukraine's banking system yields crucial findings that encapsulate key aspects of the topic. Utilizing a comprehensive set of indicators and metrics is essential for evaluating the system's financial security. These indicators, substantiated by analytical calculations, provide insights into the dynamics of crucial metrics and allow for the anticipation of potential adverse trends.

Early detection of signals indicating threats to the banking system is paramount. Leveraging these indicators enables swift responses to risks, facilitating the development of effective measures to uphold banking stability.

A notable threat to the financial security of Ukraine's banking system is military aggression, posing risks related to criminal proceeds and terrorism financing.

The study underscores the necessity for continuous monitoring and analysis of the banking system's condition to ensure its stability and efficiency.

Список використаних джерел

1. Ситник Н. С., Бацман І. В. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства (на прикладі підприємства ТзОВ «Уніплит»). Галицький економічний вісник. 2023. № 3 (82). С. 98–106. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.098
2. Мордань Є. Ю., Журавка О. С., Діденко К. В., Кравченко Я. І. Фінансова безпека банківської системи України: сутність та оцінка. Бізнес інформ. 2021. № 1. С. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-243-251>
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.18. №31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
4. Карковська В. Я., Прокопишин-Рашкевич Л. М., Якимець М. М. Фінансова безпека банківської системи: реалії та перспективи. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 25. С. 673–680.
5. Статистика. Наглядова статистика. Показники діяльності банків України. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic> (дата звернення: 29.08.2023).
6. Огляд банківського сектора. Лютий 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4 (дата звернення: 29.08.2023).

7. Банківський сектор у першому півріччі 2023. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news> (дата звернення: 29.08.2023).
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277/. URL: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=387385 (дата звернення: 29.08.2023).

References

1. Sytnyk N. S., Batsman I. V. (2023). Otsinka rivnia finansovoi bezpeky pidpriemstva (na prykladi pidpriemstva TzOV “Uniplyt”) [Assessment of the level of financial security of the enterprise (on the example of Uniplyt LLP enterprise)]. *Galician economic gazette*. Vol. 3 (82). P. 98–106. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.098
2. Mordan E. Yu., Zhuravka O. S., Didenko K. V., Kravchenko Ya. I. (2021). Finansova bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy: sutnist ta otsinka [Financial security of the banking system of Ukraine: essence and assessment]. *Business information*. Vol. 1. P. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-243-251>
3. Law of Ukraine about the national security of Ukraine №31. (2018, March 04) Verhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (accessed: 29 August 2023).
4. Karkovska V. Ya., Prokopyshyn-Rashkevich L. M., Yakimets M. M. (2018). Finansova bezpeka bankivskoi systemy: realii ta perspektyvy [Financial security of the banking system: realities and prospects]. *Infrastruktura rynku*. Vol. 25. P. 673–680.
5. Statystyka. Nahliadova statystyka. Pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy [Statistics. Supervisory statistics. Performance indicators of Ukrainian banks] National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/statistic> (accessed: 29 August 2023).
6. Ohliad bankivskoho sektoru. Liutyi 2023 [Overview of the banking sector. February 2023]. National Bank of Ukraine. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4 (accessed: 29 August 2023).
7. Bankivskiyi sektor u pershomu pivrichchi 2023 [The banking sector in the first half of 2023] National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news> (accessed: 29 August 2023).
8. Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine on the approval of Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine № 1277 (2013, October 29). URL: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=387385 (accessed: 29 August 2023).